

СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО

Лифарь А.О.

студентка,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО УСИНОВЛЕННЯ

Відповідно до ч. 3 ст. 16 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. На жаль, на даний час багато дітей в Україні з різних причин залишаються без батьківської опіки.

У зв'язку з цим, гарантування належних умов виховання і повноцінного розвитку кожної дитини є важливим напрямком внутрішньої державної політики. Серед форм прийняття дітей на виховання пріоритетною для держави і суспільства, а також для самої дитини, є усиновлення. Впродовж останніх років в Україні спостерігається тенденція до збільшення кількості усиновлення за участю іноземців. Водночас, при цьому виникає ціла низка питань, які потребують вирішення в науковому та правовому аспектах.

Окремі питання міжнародного усиновлення досліджувались у працях В. А. Рясенцева, І. А. Зіміної, О.О. Дюжевої, Н. В. Погорецької та інших. Проте низка актуальних проблем удосконалення національного законодавства у сфері міжнародного усиновлення залишаються не вирішеними.

Правове регулювання відносин з іноземним елементом в Україні здійснюється на основі низки нормативно-правових актів, міжнародних договорів, що визначають правові стандарти з усиновлення. Проте, Гаазька конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення не ратифікована Україною, на сьогодні. В Україні періодично постає питання щодо ратифікації Гаазької конвенції. У ній закріплені достатньо прогресивні положення, на які варто було б звернути увагу. Гаазька Конвенція, у своїх положеннях закріпила законність існування організацій, які виступають посередниками між іноземцями-усиновлювачами та уповноваженими органами влади держави-походження. Ці організації (агенції) мають пройти акредитацію на території приймаючої держави і лише після цього здійснювати свої функції. Відповідно до ст. 12 Гаазької Конвенції Організація, уповноважена в одній Договірній Державі може виконувати свої функції в іншій Договірній Державі, тільки якщо компетентні органи влади обох держав уповноважили її на це. Україна поки що не ратифікувала Гаазьку Конвенцію в основному через діяльність даних організацій. Так Гаазька конвенція забороняє усиновлення іноземними громадянами без участі іноземних агентств, у випадку її ратифікації необхідно встановити на рівні національного законодавства вимоги для діяльності таких агентств, а також

передбачити їх обов'язкову реєстрацію та ліцензування, ефективність діяльності таких агентств має бути забезпечена як професіональним і досвідченим персоналом, так і відповідним контролем з боку держави та її компетентних органів.

Контрольно-наглядові функції щодо захисту прав та інтересів усиновлених дітей іноземними громадянами на сьогоднішній день залишається досить гострим і актуальним питанням. Відповідно до СКУ обов'язки щодо контролю за дотриманням прав усиновлених дітей за кордоном покладаються на відповідні консульські установи, які мають вести облік усиновлених дітей в кожній країні та здійснювати нагляд за дотриманням їхніх прав до досягнення ними 18 років. Проте досі не вироблена правова база, яка б визначила порядок здійснення нагляду та контролю консульськими установами за дотриманням прав дітей, усиновлених іноземцями, не передбачена відповідальність усиновлювачів за відсутність постановки на облік у консульських установах, за неподання звіту про умови проживання та стан здоров'я усиновленої дитини [1, с. 9]. Крім цього, при постановці на консульський облік усиновлювачі українських дітей часто надсилають до консульських установ України неповний комплект документів, необхідних для постановки на консульський облік, усиновлених ними дітей – громадян України. Відсутність необхідних документів інколи унеможливорює своєчасну постановку дитини на консульський облік [с.186].

Звіти про умови проживання та виховання усиновлених дітей в більшості випадків носять суб'єктивний характер, оскільки цю інформацію до консульських установ подають безпосередньо усиновлювачі. Про те як насправді почувають себе діти з таких звітів об'єктивно судити неможливо, крім того такі звіти укладаються в довільній формі. Сьогодні повноваження консульського працівника в питанні нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей чітко не визначені, що не дає можливості в повній мірі виконати покладений законодавством обов'язок, особливо в надзвичайних ситуаціях, коли з'являється інформація про небезпеку для дитини в сім'ї, порушення її прав, зміну місця проживання сім'ї та передання її під опіку інших осіб, переусиновлення дитини. Крім того, на сьогодні, не всі країни де є усиновлені українські діти мають відповідні консульські установи. Українські діти є в Нікарагуа, Коста-Ріці, Тринідаді і Тобаго, Гватемалі але через відсутність там наших дипломатичних представництв вони ніде не зареєстровані і про їх долю нічого не відомо [2, с. 186].

Ряд іноземних держав ці обов'язки покладають на акредитовані агентства, які контролюються державними органами. Таким чином, у разі приєднання до Гаазької Конвенції відповідне Міністерство мало би змогу отримувати інформацію про усиновлених дітей України від таких організацій, що займаються здійсненням контролю за дотриманням прав дітей у тих країнах, де вони проживають.

Дослідивши перелік захворювань, які дають право на усиновлення хворих дітей до досягнення дитиною п'яти років, є очевидним, що він потребує розширення, адже там зазначені або невиліковні хвороби, або такі, що потребують значних коштів на відновлення здоров'я дитини.

Наприклад, дитина, в якій виявлено злоякісну пухлину, не може бути усиновлена іноземцями, доки ця пухлина не дійде II – IV стадії, а доброякісні пухлини взагалі до переліку не включені. Виходячи з логіки законодавця, дитині з онкологічним захворюванням краще залишатися в дитячому будинку і чекати на українську родину, аніж бути усиновленою іноземцями і розпочати інтенсивне лікування з новими батьками за кордоном, де в багатьох випадках є можливість знайти кращі засоби для лікування [3, с. 20].

Таким чином, можна зазначити, що на сьогоднішній день законодавство України щодо усиновлення за участю іноземців у багатьох аспектах не відповідає стандартам захисту прав дитини, встановленим Гаазькою конвенцією. Тому Україні слід відповідально підійти до удосконалення норм чинного законодавства, та вирішити питання пов'язаного з приєднанням до Гаазької Конвенції та акредитації міжнародних організацій з усиновлення на території України, врахувавши при цьому думки практиків, науковців та досвід зарубіжних країн.

Список використаних джерел:

1. Губанова О. В. Організаційно-правове регулювання усиновлення в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.07 / Губанова Ольга Валеріївна. – Київ : Б.в., 2011. – 20 с.
2. Малиновська Т. М. Захист прав та інтересів дитини у сфері міжнародного усиновлення / Т. М. Малиновська // Наше право. – 2016. – № 1. – С. 185-189. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2016_1_34
3. Липець Л. В. Міжнародне усиновлення: проблеми та шляхи вирішення / Л. В. Липець // Юридична наука. – 2015. – № 5. – С. 16-28.

Лишеньок В.К.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПАТРОНАТ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА ФОРМА ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ

Дитинство – це найважливіший період у житті людини, саме в цей час вона формується психологічно, фізично, інтелектуально, набуває всі необхідні вміння та навички. Для повноцінного розвитку дитині необхідна сім'я, тому держава здійснює систему заходів щодо охорони дитинства та намагається забезпечити кожну дитину сім'єю за допомогою визначених законодавством форм державної турботи. Однією з таких форм влаштування дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є патронат.

Варто зазначити, що патронат є актуальним, але не новим інститутом для права України, його виникнення збігається у часі з першими спробами кодифікації норм сімейного права і належить до тих інститутів, які то включалися до законодавства, то навпаки виключалися з нього. У працях деяких вчених патронат у зв'язку зі своїм комплексним характером взагалі розглядався як різновид відносин, притаманних для опіки та піклування [1, с. 57].